

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETƆ FE ABLƆDEVINYENYE NƆU KPƐƆODZINYA

KPƆKPLƆYIDEME

Esi woƆe dzesi kƆtee be, amegbetwo katā fe gomekpƆkpƆ sƆsƆe, anye gƆmedƆkpƆe na amegbetƆfomea fe ablƆdemenƆƆ, nutefewƆƆƆ kple nƆtifiƆa le xexeam ta la.

Esi eme va kƆ fāa be, ablƆdevinyenye si nye amegbetƆ Ɔesiade tƆ la nƆ mabumabu akƆ gbƆe wƆtso be hlƆnuwƆƆ Ɔe amegbetƆfomea nƆ va bƆ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre Ɔe nuwƆna vloƆ sia nƆti ale woƆe adzƆgbƆe heƆe kplikpaa be, le egbe xexƆe sia me la, ele be amegbetƆ nƆnƆ agbƆe le ablƆdƆe me, aƆe efe didi agblƆ faa vƆƆ manƆmee, asubƆ nusi dzi wƆƆ se, avo tso nƆdzidodoname si me eye hiākame maganye agbenƆƆ fe afƆklinu na ame hahoawo o nƆti la,

Esi woƆo kpe edzi be, ehiā be se nadzƆ AmegbetƆ fe AblƆdevinyenye nƆu KpƆdƆdzinya la nƆu, be ametetedƆto kple funyafunyawƆƆ ame magawƆe be ame aƆeke nayi eƆokui ta uli gei la to aglādzedze me o nƆti la,

Esi wohiā vevie be woado dukƆ kple dukƆƆo dome kadodo Ɔe nƆg le xexemedukƆƆo katā dome ta la,

Esi Xexeme DukƆ Fofuawo Ɔe adzƆgbƆe le woƆe ƆoƆo si te woƆe asie la me be, to AmegbetƆ fe ablƆdevinyenye nƆu KpƆdƆdzinya me la, amegbetƆ Ɔesiade, eƆanye nƆƆnu alo nƆtsu o, fe gomekpƆkpƆ sƆ eye wokƆƆ mƆ be to esia me la, hadomegbenƆƆ azƆ Ɔe nƆg, ablƆdƆe asu amesiame si wu tsā eye agbenƆƆ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsā ta la,

Esi dukƆ siwo katā da asi Ɔe KpƆdƆdzinya dzi la Ɔe adzƆgbƆe be yewoakƆƆ egbƆ be amesiame de bubu KpƆdƆdzinya la kple amewo fe ablƆdemenƆƆ bliboe nƆu kpakple nƆkuléle Ɔe ƆoƆo la nƆti to ƆekawƆƆ me kple Xexeme DukƆ Fofuawo la,

Esi eme kƆ fāa be gomekpƆkpƆ kple AblƆdemenƆƆ gƆmesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takƆkpƆ na adzƆgbƆeƆe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKƆ FOFUAWO FE TAKPEKPEGĀ LE GBEFĀ ƆEM:

Amegbetwo fe AblƆdevinyenye nƆu KpƆdƆdzinya sia be, enye ƆoƆo si dzi mieda asi Ɔo na amewo katā le xexeam godoo. Miele mƆkpƆkpƆ me be amesiame kple xexeam habƆƆ Ɔesiade le afisiafi azƆ Ɔe KpƆdƆdzinya sia nu. Woakakae Ɔe xexeam katā to efiafia kple emeƆeƆe na amewo me. Esia awƆe be amewo nase KpƆdƆdzinya la gƆme eye woaxƆe, awƆ Ɔe edzi be, agbenƆƆ natsƆ afo nyuie le DukƆ siwo le Xexeme DukƆ Fofuawo fe HabƆƆ me la me. WokƆƆ mƆ be woakaka KpƆdƆdzinya la Ɔe XƆƆeasinyigba siwo dzi Ɔum dukƆ aƆewo le la hā me hena dzidzedzekƆkpƆ.

KPƐƆODZINYA ƆOƆO 1

Wodzi amegbetwo katā ablƆdeviwoƆe eye wodzena bubu kple gomekpƆkpƆ sƆsƆe. Susu kple dzitsinya le wo dometƆ Ɔesiade si eyata wodze be woanƆ anyi le ƆekawƆƆ blibo me.

KPƐƆODZINYA ƆOƆO 2-LIA

Ele be amesiame nakƆ gome le ablƆdevinyenye fe ƆoƆo siwo katā le KpƆdƆdzinya la me me. WoawƆ ƆoƆo siawo dzi vovotodeameme manƆmetƆe Ɔe efe dzotsofe, nƆtigbalē fe amadeƆe, nƆtsu alo nƆnuyenye, gbegbƆgbƆ, xƆsehamenƆƆ, dunyasehamenƆƆ, ame fe susu fe vovototo, Ɔevinyenye alo ƆoƆe tƆxƆ aƆeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aƆeke fe dunyahenyawo alo efe dukƆa fe kadodo kple dukƆ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukƆ si me wƆtso la Ɔanye dukƆ nƆ-eƆokui si o, eƆanye xƆƆeasi dukƆ alo dukƆ manƆƆokuisi o, vovotodeameme nuwƆna aƆeke mayi edzi ku Ɔe enu o.

KPƐƆODZINYA ƆOƆO 3-LIA

Ele be amesiame nɔ́nɔ́ agbe leablɔ́de kple dedienɔ́nɔ́ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 4-LIA

Womatsɔ́ ame aɔ́ke awo kluvie alo aɔ́e awɔ́bae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidi le mɔ́ vovovoawo nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 5-LIA

Womawo funyafunya ame, asẽ tame le enu, awo hlɔ́nu aɔ́ke de enu, ahe to nɛ ahaɔ́i gbɔ́e o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ́ ene le se la nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 7-LIA

Amewo katã sɔ́ le se la dziwɔ́wɔ́ me eye wo katã akpɔ́ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔ́mee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 8-LIA

Gomekpɔ́kpɔ́ le amesiame si le dukɔ́a fe ɔ́ɔ́nudrɔ́fɛwo hena ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́wɔ́wɔ́ siwo ku de efe ablɔ́devinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔ́se la me ene.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 9-LIA

Womalé ame aɔ́ke akpasesẽtɔ́e, azi edzi de gaxɔ́me, alo anyae le dukɔ́a me de adzemadze dzi o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 10-LIA

Gomekpɔ́kpɔ́ sɔ́sɔ́e le amesiame si nu wotsɔ́ nya ɔ́o hekpɔ́be yi dukɔ́a fe ɔ́ɔ́nudrɔ́fɛ, afisi ɔ́ɔ́nudrɔ́la adodoe siwo matso afia nkunɔ́ o la, nade to efe nyawo me ku de efe gomekpɔ́kpɔ́, efe dɔ́deasiwo kple hlɔ́nya ɔ́esiade fomevi si woatsɔ́ de enu la me nɛ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 11-LIA

1. Womabu ame aɔ́ke agɔ́dzelaɛ le wɔ́na aɔ́e si to nɔ́deɔ́i me nɛ la ta le efe dukɔ́ me alo dukɔ́ bubuwo fe se nu nenye be se ma menɔ́ anyi le amea fe vodadawɔ́xi o.

2. Womabu ame aɔ́ke agɔ́dzelaɛ de nuwɔ́na aɔ́e si mele dukɔ́a alo gbetadukɔ́ aɔ́ke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ́ o. Nenema ke womana tohehe aɔ́ke si kɔ́ wu esi sɔ́ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 12-LIA

Ame aɔ́ke mekpɔ́ mɔ́ atso sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔ́nya, efe fomenya, alo afemegbenɔ́nya me o. Ame aɔ́ke mekpɔ́ mɔ́ ato mɔ́ aɔ́ke dzi anya nu tso ame aɔ́e kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔ́ti o. Nenema ke ame aɔ́ke mekpɔ́ mɔ́ afo ɔ́i ame bubu nkɔ́ alo agblẽ enu o. Se la de mɔ́ be ame aɔ́e si nu woade afɔ́ sia fomevi ɔ́o la, nauli eɔ́kui ta faa se la nɔ́ɔ́wɔ́wɔ́ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 13-LIA

1. Amesiame kpɔ́ mɔ́ aɔ́i tsa ayi dukɔ́ ɔ́esiade me, anɔ́ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ́ gbɔ́ be yemetso dukɔ́ si me yele la fe lifowo o.

2. Mɔ́nukpɔ́kpɔ́ le amesiame si be woadzo le efe dukɔ́ alo dukɔ́ bubu me eye woate nu atrɔ́ gbɔ́ va efe dukɔ́ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 14-LIA

1. Mɔ́nukpɔ́kpɔ́ le amesiame si, si aua yi dukɔ́ bubu me la si be woakpɔ́ sitsofe.

2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɔe vodada siwo meku ɔe dunyahenyawo ɔu alo esiwo tsi tre ɔe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɔɔɔowo ɔu o.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiame si.
2. Womatsɔ akpasesɛ axɔ dukɔmevinyenye le ame aɔeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɔeke si di be yeatrɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɔutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɔu aɔe srɔ la si be woade amesi nyo na wo la, ado fome. Dztsofe, dzrovinyenye alo subsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woade wo nɔewo. Nenema ke woagate ɔu agbe wo nɔewo hã faa.
2. Womazi srɔɔɔɔɔe ɔe ame aɔeke dzi o. Ele be srɔɔɔɔɔe la nanye srɔɔɔɔɔe eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gɔmedɔkpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɔesiade fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɔesiade fe dedienɔnɔ fe nyawo gbɔ.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate ɔu anɔ ame ɔeka si eye woagae ɔu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɔe du.
2. Womatsɔ akpasesɛ axɔ ame aɔeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 18-LIA

Amesiame kpɔ mɔ abu tame le eɔokui si le ablɔɔe me, awɔ efe dzitsinya ɔudɔ abe alesi wɔlɔ ene eye wɔasubɔ le mɔ si dze enu la nu. Ablɔɔemɔnu sia gɔmee nye be ame aɔe ate ɔu agbe nu ɔa tso efe xɔse gbɔ eye wɔagasubɔ nu bubu si wɔlɔ faa. Nenema ke wɔkpɔ mɔ anɔ eɔokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wɔsubɔna la ɔuti le adzame alo gaglãgbe to mɔ ɔesiade nu mɔxexe manɔmee.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 19-LIA

Amesiame kpɔ mɔ abu tame le eɔokui si eye wɔade efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia la susuɔwɔwɔ le ame ɔokui si le ablɔɔe me ɔe eme. Esia gɔmee nye be ame aɔeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wɔato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wɔana nyanya ame bubuwo hekke ɔe susu siwo do go tso nyagbefãɔɔɔe ɔesiade fomevi me kaka me. Le wɔna siawo me la, lifowo kura gɔ hã manye mɔxenu o.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ɔutifafa me fe ablɔɔe mɔnukpɔkpɔ, li na amesiame.
2. Womazi ame aɔeke dzi be woanɔ habɔɔɔ aɔe me o.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ɔesiade si le efe dukɔ fe dziɔɔɔɔɔyawo me. Ate ɔu anye eya ɔuto alo ametiatia aɔo wo tefe le akɔdada me.
2. Mɔnukpɔkpɔ li na dukɔmevi ɔesiade sɔsɔe be woakpɔ gome le kpekpedenɔ siwo kenɔ dziɔɔɔɔɔ nana dukɔmeviwo katã la xɔxɔ me.
3. Dziɔɔɔɔɔ ɔesiade fe ɔusɛ fe sɔti le efe dukɔmeviwo sime. Woade ɔusɛ sia afia le xeyixi tɔxewo dzi to ametiakɔdada siwo wowɔna le ɔɔɔo nyui me. Le akɔdada siawo me la, dukɔmevi siwo katã dze ada ako la, ade nu aɔaka me le adzame alo to akɔdada mɔnu bubu aɔe si dzi woda asi ɔo ɔudɔwɔwɔ me.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 22-LIA

Hadomegbenɔnɔ kple dedienɔnɔ fe gomekpɔkpɔ li na dukɔmevi ɔesiaɔ. Ehiã be dukɔmevi ɔesiaɔ nakpɔ esia ade dzesii kɔtɛ to nunyanya tso efe duko la fe ɔkɛawɔwɔ kadodo kple gbetadukɔwɔ nɔti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeɖeɖu siwo efe duko la xɔna tso duko bubuwo gbo le ga, hadomegbenɔnɔ kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuɔ si le vevie nɔti la nɔti.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 23-LIA

1. Dɔwɔwɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame faa. Amesiame atia dɔwɔna si nyo ne la. Ati efe dɔwɔwɔ fe dzidzemekpɔkpɔ yome eye wòauli amemaxɔmaxɔ ɔe dɔ me ta vevie.
2. Fetu ɔka fomeviwo xɔxɔ ɔe dɔwɔna ɔka fomevi ta le afisiafi, fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame, vovototomanɔmee.
3. Fetu nyui xɔxɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame. Esia awɔe be dɔwɔla la nate nɔ akpɔ eya nɔti, srɔa kple viawo dzi dzidzemetɔe abe alesi wodze amegbetɔ be wòano agbe nɔdzedzekpɔtɔe la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado albe abe hadomegbenɔnɔ fe viɔe ene.
4. Amesiame kpɔ mɔ ɔɔ dɔwɔlawo fe habɔɔ anyi alo age ɔe ɔesiaɔ si woɔ anyi xoxo la me ɔe efe dzidzemekpɔkpɔ mɔnuwo taviuli ta.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziɖuɖuɔwɔla be woana gbɔɔmee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɛ ɔɔewo dzi gake woaxe fetu dedi ne. Womaɔe ga ɔɔke le efe fetu la me ɔe xeyixi siwo me menɔ dɔ me la ta o.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 25-LIA

1. Agbenɔnɔ dzidzemetɔe fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nana sesie, eya nɔti, srɔa kple viawo nana dedie to nuɖuɖu, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeɖeɖunana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔnɔ me la xɔxɔ me. Ne dɔwɔna mele ame ɔe si o la, mɔnukpɔkpɔ li ne be ne edze dɔ alo zu wɔamɔtɔ, srɔa ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku ɔe dɔ ɔe edzi si awɔe be magate nɔ awɔ naneke le ɔɔkui si o hã la, woakpɔ kpekpeɖeɖu.
2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vɔwɔwɔ kple ɔeviwo eye woana kpekpeɖeɖu wo. Ele be woakpɔ ɔevi siwo dzilawo ɔe wo nɔewo ɔe ɔɔɔonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɔe wo nɔewo ɔe ɔɔɔ nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nana anyi na hehexɔxɔ le ɔɔnɔdɔwɔ kple dɔwɔna tɔxɛwo me. Le sukukɔwɔ dede gome la, woadɔe mɔ na amesiwo nɔti nɔtete le la be woage ɔe hehexɔfe siawo.
2. Ele be hehenana amewo fe taɔɔzinu nanye be woatu amegbetɔ ɔesiaɔ ɔe hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe abɔɔɔmenɔnɔ fe gɔmedɔkpe nakpɔ ngɔyiyi to bubudede gɔmedɔkpe sia nɔ me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple xɔɔwɔwɔ ade dukɔwɔ, gbegbɔgbɔwɔ kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Duko Fofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe nɔtifafa va xexeamɔ godoo.
3. Dzilawo kpɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔnɔ fe gomekpɔkpɔ li na amesiame. Esia gɔmee nye bena, mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɔe siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo nɔti nunya kple ɔɔnɔdɔwɔnawo me.
2. Mɔnukpɔkpɔ li be woauli ame ɔe fe nutovɛ ta to se nɔdɔwɔwɔ me. Nutovɛ sia ate nɔti anye agbalɛnɔnɔ, hakpakpa alo ɔɔnɔ nu bubu ɔesiaɔ fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwɔ si nɔti tɔnyenye le ne.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wòanɔ efe duko me habɔɔwo alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkpɔwo kple ablɔdevinyenye fe nyati siwo dzi míetɔ asii le Kpeɔɔdzinya sia me la ɔ anyinɔ ɔɔ blibo.

KPEɔɔDZINYA ɔɔɔ 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le duko me ngɔyidɔwo wɔwɔ mekpɔ dukɔmevi ɔesiade fe nkume le afisi efe ablɔdevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔɔ le.
2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple ablɔdevinyenye nɔti dɔwɔwɔwo me la, wòanye amesi awo ɔe ɔɔɔ siwo dzaa dzi sea da asi ɔɔ la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkpɔwo kple ablɔdemɔnɔ si hea agbe nyui nɔnɔ, tomedafa kple dzidzeme ɔɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome ɔɔɔminasɔe fe wɔnawo fo ke ɔe to nyuie le.
3. Mele be woawo mɔnukpɔkpɔ kple ablɔdevinyenye nɔti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɔɔɔzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEɔɔDZINYA ɔɔɔ 30-LIA

Mele be ame aɔeke naɔe naneke si le Kpeɔɔdzinya sia me la gɔme abe duko ɔeka aɔe koŋ to wònye ene o. Medze be ameha alo ame ɔeka aɔeke natsɔe abe mɔnukpɔkpɔ ene awo wɔna aɔe alo aɔe afɔ aɔe si agblẽ nu le gomekpɔkpɔ kple ablɔdemɔnu siwo woxlẽ fia le Kpeɔɔdzinya sia me la nɔti o.
